

Гапріндашвілі Н. Н., док. філол. наук, проф.

Тбіліський державний університет ім. Іване Джавахішвілі, Тбілісі, Грузія

Церетелі Н. Н., канд. філол. наук, асоційований проф.

Тбіліський державний університет ім. Іване Джавахішвілі, Тбілісі, Грузія

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ГРУЗИНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-РАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРНО-ІДЕОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Хронологічні межі грузинської літератури радянського періоду містять в собі період, починаючи з радянзації Грузії і до розпаду Радянського Союзу (1921-1991 рр.). В розвитку грузинської радянської літератури ми бачили чотири періоди: I. 1921-1932 рр.; II. 1932-1956 рр.; III. 1956-1985 рр.; IV. 1985-1991 рр. В статті виділяються основні тенденції даних періодів в контексті російсько-радянської культурно-ідеологічної політики.

Ключові слова: *періодизація, російсько-радянська культурно-ідеологічна політика.*

STAGES OF THE GEORGIAN SOVIET LITERATURE DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF RUSSIAN CULTURAL AND IDEOLOGICAL POLITICS

Chronological frames of the Georgian literature of the Soviet epoch covers the period from Sovietization of Georgia up to the disintegration of the Soviet Union (1921-1991). In the evolution of the Georgian Soviet literature we have singled out and analyzed four periods: I – 1921-1932; II – 1932-1956; III- 1956-1985; IV – 1985-1991. The article analyzes the main tendencies of those periods in the Context of Russian cultural and ideological politics.

Key words: *periodization, Soviet, Pussian cultural and ideological politics*

УДК 821.161.2-1.09

Гаврилюк Н., канд. філол. наук, н. с.

Інститут літ-ри ім. Т. Г. Шевченка НАНУ, Київ

МЕТРИЧНИЙ СКЛАД ВЕРЛІБРУ: АНДРІЙ БОНДАР

Статтю присвячено вивченню структури верлібру. Її неоднорідність, змінний нерегулярний ритм робить актуальним дослідження цього виду неklasичного вірша. З огляду на те, що верлібр нині доволі популярний як в Україні, так і в світі, аналіз його метричних характеристик виглядає доречним. Оскільки ж співвідношення неklasичних (дольника, тактовика, акцентного вірша) і класичних (хорея, ямба, дактиля, амфібрахія, анапеста) розмірів і їх ритмічних форм, а також різних типів анакруз і клаузул у кожного автора індивідуальне, варто використовувати формат персональних студій.

Ключові слова: *верлібр, неklasичний вірш, дольник, тактовик, акцентний вірш, класичні розміри, анакруза, клаузула, ритмічні форми.*

© Гаврилюк Н., 2014

У сучасній науковій думці утвердилося розуміння верлібру як досить неоднорідного явища: «від неримованої і нерегульованої тоніки до «синтаксичних» і «антисинтаксичних» форм, що спираються тільки на інтонаційний ритм рядків та неперіодичні повтори різних рівнів» [1: 5]. Та й саме поняття верлібру трактується достатньо широко: 1) форма неklasичного вірша; 2) система віршування.

Відмова від ізотонії і рівноскладовості зближує верлібр з фольклором (замовляння; думи), а також із книжним віршем «низького» Бароко, написаним на світські теми. Про відмову від «складового ритму» говорити не випадає, радше, треба говорити про його характер. Беручи сукупно, цей ритм не регулярний (як у силабо-тоніці), а змінний (як у віршових формах, які прийнято називати неklasичними, – дольнику, тактовіку, акцентному вірші). Саме ця обставина дає змогу трактувати верлібр, як різновид неklasичного вірша, якому властива «відсутність правильного ритму і рими, а також задане членування на рядки, що відрізняє верлібр від прози» [2: 15].

Під правильністю мається на увазі наскрізність рими і незмінність ритмічного малянка. Одне і інше верлібру не властиве, але так само, як у верлібрі може бути спорадична рима, так само можуть бути і спорадичні «правильні ритми» (рядки силабо-тонічні, або метричні). Про поділ верлібру російської поезії на метричний, з опертям на трьохскладники, та дисметричний (інтонаційно-фразовий вірш і акцентний вірш з однаковою кількістю наголошених слів у рядках) писав іще Олександр Квятковський [3: 75, 314, 323]. Дана неоднорідність підштовхує розглядати верлібр як метасистему (адже у верлібр «входять» рядки, написані різними розмірами) [3: 322-324]. Оскільки це не нові розміри, а вже відомі з силабо-тонічного чи тонічного віршування, то не можна говорити, що верлібр – це окрема система віршування.

Очевидно, верлібр – це форма неklasичного вірша (студенти-філологи, як показує анкетування, проведене автором статті 2009 р., частково схильні інтерпретувати її як поетичний жанр), щодо якої існують три концепції: 1) метричності; 2) неметричності; 3) поєднання цих концепцій: «верлібр і метричний, і неметричний, розмірний і нерозмірний. На метричному рівні він обіймає головним чином розміри неklasичного вірша: включення класичних, силабо-тонічних, метрів і розмірів у верлібрі обмежене саме внаслідок їхньої однорідності, єдиномірності. На неметричному рівні верлібр організовується ритміко-синтаксичними фігурами» [4: 124-125].

Нині з'являються дослідження верлібру в творчості певного автора, наприклад, Василя Голобородька [5]. Студії такого типу мають перспективу, бо допомагають як виявити індивідуальне в творчості кожного верлібрста, так і показати спектр верлібрових форм на певному хронологічному відрізку української літератури. В контексті активізації верлібру на стику ХХ-ХХІ ст. вивчення його метричної складової видається актуальним. Предмет пропонованої студії – добірка Андрія Бондаря «Псалом братерству» [6: 11-22].

Назву добірки дав однойменний вірш, який можна вважати своєрідною «енциклопедією», оскільки у ньому наводиться перелік осіб, які є братами (Коєни, Тютюнники, Маркс, Летови, Кличко, Бранко, Шумахери, Старостіни, Баджо, Інзаго, Чорноволи, Суркіси, Савлохови, Медведчуки, Хачелаєві, Бараєві, Прохаськи, Лучуки, Покальчуки, Капранови, Ворнери, Вайнери, Стругацькі, Гонкури, Еліоти, Голмси, Грімм¹ та. ін.); перелік осіб, які видаються братами, а насправді мають однакове прізвище – Скурагівські, Марчуки; гурти,

організації і книги, у назві яких фігурує поняття «брат»: «Брати Гадюкіни», «білі брати», «серапіонові», «гедеонові», «Брати Карамазови», «Йосиф і його брати» і т. ін.

«Структурна організація псалмів підводить до думки, що вони призначалися для антифонного співу, тобто по черзі двома хорами. Слово антифон походить від грецького звучить у відповідь. Своєрідний момент отримання відповіді від Бога у деяких псалмах (6, 9, 17, 19, 24 та ін.) цілком відчутний і зафіксований ритмічно, вербально й композиційно. Значна частина з них максимально наближені до молитви, в якій висловлюється прохання (6), є й псалми розповідного характеру (48). Взагалі палітра жанрових різновидів доволі широка: зустрічаються пісня (45), повчання (31), пророцтво (40), прославляння (62), плач (21) тощо» [7: 3].

«Псалом братерству» Андрія Бондаря за характером оповідний, з елементами оцінки досягнень певних людей або їх життєвої долі:

з братів Джексонів у люди вийшов лише Майкл	1-0-3-1-2-1	Акц5
з братів Нобелів – лише Альфред	1-0-3-0-1	Акц4
з братів Ульянових – лише Володимир	1-1-3-2-1	Тк4
з братів Бушів – лише Джордж	1-0-2-0-	Тк4
з братів Зерових – лише Микола	1-0-3-1-1	Акц4
але Михайлові пощастило більше	-2-4-1-1	Дк5 XXIII
братам Люм'є пощастило обом	1-1-2-2-	Дк4 II

[6: 19]

Він дуже різномірний не тільки за метричним чи ритмічним складом, але й за лексичним – від зневажливої до фольклорної фразеології [6: 20]:

братіки братки братухи братани брателли	-3-1-3-1-1	Тк5
брати по нещастю і брати по зброї	1-2-3-1-1	Тк4
тріє як рідні брати самому чорту брат	-2-2-1-1-1-	Дк6 IV
ні сват ні брат на брата брат о де ж ти брате	1-1-1-1-1-1-1	Я6
братовбивці братолюби братопродавці	2-3-4-1	Акц3
брати во Христі брати-мусульмани брати-слов'яни	1-2-1-2-2-1-1	Дк6 XIII
брати-пілоти брати-акробати брати Гавз	1-1-2-2-2-1	Дк5 II
бувають брати більше схожі на коханців	1-2-0-1-3-1	Акц5
бувають брати взагалі між собою не схожі	1-2-2-2-2-1	Дк5 I

До якого б жанру не належали псалми (пісня, прохання, прославляння, плач, пророцтво, повчання), вони передбачають наявність нададресата (Бога, Богородиці, святих), у силу милосердя, справедливості яких, в їх бажання та змогу допомогти молільник вірить, навіть, якщо «полемізує» з ними, чи в чомусь не розуміє. Характерно, що при певному несприйнятті («братів Суркісів краще не знати», «братів Покальчуків навіть не хочу бачити») чи сприйнятті у порівнянні з кимось («Брати Стругацькі вплинули на кілька поколінь / але мене чомусь обійшли бо / мене більше цікавили брати Гонкури») образ брата ліричного персонажа «Псалма братерства» означено позитивно, бо він пояснює відмінність між чоловіком і жінкою, вислухав таємницю першого кохання, пояснив різницю між штрафним і вільним ударом. Брат – це особа, яка є поряд. У цьому проглядається подібність із нададресатом псалмів, який поряд, навіть, якщо людина це не завжди відчуває, розуміє, не завжди пам'ятає про це. Ось як звучить фінал «Псалма братерству» [6: 21]:

хтось обов'язково мусить бути поряд	-3-1-1-1-1	X6
якщо у вас немає брата дай вам бог сестру	1-1-1-1-1-1-1-1-	Я8
із сестрами навіть ще цікавіше	1-2-4-1	Дк4 XI

Цікаво, що у моменті високої оцінки наявності брата (чи сестри) не лише виникає підтекстова алюзія на Бога («хтось мусить бути поряд») чи пряма апеліяція до Бога («дай вам бог сестру»), а й класичний ритм. Але фінальний рядок переводить текст у іронічну площину і у неklasичну версифікацію, хоча і в найбільш урегульованому різновиді (дольник), що межує із більш розхитаними неklasичними розмірами (тактовиком, акцентним віршем), так і з класичними.

До складу добірки Андрія Бондаря «Псалом братерству» входить п'ять верлібрів загальним обсягом – 230 рядків. Верлібр автора базується на неklasичних розмірах. Загалом вони складають 169 рядків (73,48%), а рядків, написаних класичними розмірами – 61 (26,52%). Домінування неklasичних розмірів над класичними простежується у всіх творах добірки: «Ви також безсилі – 70 рядків, з них – 46 неklasичних (65,71%), класичних – 24 (34,29%); «Дівчинка. Дніпропетровськ. 7.04.2006» – 37 рядків, з них – 29 неklasичних (78,38%), класичних – 8 (21,62%); «Креспо» – 46 рядків, з них – 28 неklasичних (60,87), класичних – 18 (39,13%); «Псалом братерству» – 68 рядків, з них – 58 неklasичних (85,29%), класичних – 10 (14,71%); «Не називайте мене іронічним поетом» – 9 рядків, з них – 8 неklasичних (88,89%), класичних – 1 (11,11%).

У добірці цього автора не побачимо чітко вираженої метричної домінанти у використанні неklasичних розмірів. Дольник перевищує тактовик на 11 рядків – 69 і 58 рядків або 40,83% і 34,12% від рядків, написаних неklasичними розмірами, відповідно; частка акцентного вірша дещо менша – 42 рядки (24,85%). Поміж класичних розмірів переважають двоскладними – 40 рядків (66,67%) від рядків, написаних класичними розмірами.

Дольник в структурі верлібру. Як показує статистика, Андрій Бондар застосував 6 ритмічних форм трикутного дольника², який є найбільш актуалізованим серед дольникових форм – 25 рядків (36,76%). Найактивніше поміж ритмічних форм Дк3 використовується II (-1-2-) і III (-2-1-) ритмічні форми – сім і шість рядків відповідно. Далі за чисельністю йдуть I (-2-2-) та V (-4-) – по чотири рядки; IV (-1-1-) та рядки з нульовим інтервалом (-0-1-) – по 2 рядки. 3-поміж Дк3 тринадцять рядків мають двохскладову анакрузу, десять рядків – односкладову, два – нульову. Щодо клаузул, то домінує односкладова – п'ятнадцять рядків, а двохскладова і нульова зустрічається у п'яти рядках кожна. Структура Дк3 у добірці Андрія Бондаря «Псалом братерству» має такий вигляд: II+III+I+V+IV, тобто його можна зарахувати до авангардистського типу, бо він не уникає IV ритмічної форми у своїй структурі [8: 49]. Разом з тим, співвідношення трьох найчисельніших форм у Дк3, які входять до складу верлібрів Андрія Бондаря, нагадують ритми Дк3 в Олександра Блока [8: 87].

Друге місце за частотністю посідає чотириріктний дольник – вісімнадцять рядків (26,47%). У Дк4 Андрія Бондаря налічується 10 ритмічних форм, 3-поміж яких домінуючі позиції належать V (-2-1-2-) і I (-2-2-2-) – по чотири рядки; решта форм використано або двічі, як III (-1-2-1-) і XI (-2-4-), або по одному разу: II (-1-2-2-), VI (-2-2-1-), VII (-2-1-1-), VIII (-1-1-1-), IX (-1-4-), X (-4-1-). 3-поміж Дк4 дев'ять рядків мають двохскладову анакрузу, три – односкладову, п'ять – нульову, один – трьохскладову. Щодо клаузул, то домінує односкладова – дев'ять рядків, двохскладова – у п'яти рядках,

нульова – у чотирьох. Структура Дк4 у добірці Андрія Бондаря «Псалом братерству» має такий вигляд: V+I+III+XI.

Наступний за частотністю п'ятиктий дольник – сімнадцять рядків (24,64%). Дк5 поета нараховує 11 ритмічних форм, найчастотніша XI (-2-4-) – 6 рядків, а також по одному рядку I (-2-2-2-2-), II (-1-2-2-2-), III (-2-1-2-2-), IV (-2-2-1-2-), V (-2-2-2-1-), VIII (-2-2-1-1-), IX (-1-2-2-1-), XIV (-1-1-2-1-), XXI (-2-4-2-), XXIII (-2-4-1-). 3-поміж Дк5 чотири рядки мають двохскладову анакрузу, вісім – односкладову, два – нульову, три – трьохскладову. Щодо клаузул, то домінує односкладова – тринадцять рядків, двохскладова – у двох рядках, нульова – у двох.

Шестиїтного дольника у добірці Андрія Бондаря – вісім рядків (11,76%): XI / III+I (-2-1-1-2-2-); XVII / IV+II (-1-1-1-2-2-) – 2 рядки; XX / IV+V(-1-1-1-4-); XVIII / IV+ III (-1-1-2-2-1-); IV / I+IV (-2-2-1-1-1-); XIII / III+III (-2-1-2-2-1-); VIII / II+III (-1-2-1-2-1-) – по одному. 3-поміж Дк6 один рядок має двохскладову анакрузу, шість – односкладову, один – нульову. Щодо клаузул, то односкладова – у двох рядках, нульова – у шести. Про структуру Дк5 і Дк6 у добірці Андрія Бондаря «Псалом братерству» не можна нічого певного сказати, бо виразно домінує над рештою тільки XI ритмічна форма.

Є у поета і одиничний рядок Дк7 (1,47%): 1-1-1-2-2-1-2-1 Дк7 (Дк4 IV + Дк3 II) з односкладовими анакрузою та клаузулою.

Тактовик у структурі верлібру. Триїтний тактовик репрезентовано 10 рядками (17,24% від тактовиків) у чотирьох ритмічних формах: (-3-2-) – 5 рядків; (-2-3-) – 2 рядки; (-2-0-) – 2 рядки; (-0-2-) – 1 рядок. Щодо анакруз, то переважає двохскладова – 5 рядків, односкладова – 4 рядки, а нульова – 1 рядок. У Тк3 в складі верлібрів Андрія Бондаря домінує односкладова клаузула – 8 рядків, з двохскладовою та нульовою клаузулою – по одному рядку.

Тк4 у складі верлібрів представлено вісімнадцятьма ритмічними формами: (-2-3-1-) – 2 рядки; (-3-2-1-) – 2 рядки; (-1-3-2-) – 3 рядки; (-3-2-3-) – 2 рядки; решта форм подано одиничними рядками: (-2-3-3-); (-2-3-1-); (-1-3-2-); (-1-0-3-); (-2-1-3-); (-3-1-2-); (-1-2-3-); (-0-2-2-); (-3-2-2-); (-2-2-3-); (-0-1-2-); (-0-2-0-); (-1-3-0-); (-3-3-4-). Загальна кількість Тк4 у верлібрах поета – 23 рядки (39,66% від тактовиків). Щодо анакруз, то переважає односкладова – 17 рядків, двохскладова – 4 рядки, трьохскладова і нульова – по 1 рядку. Подібний і розподіл клаузул. Домінує односкладова – 14 рядків, з нульовою клаузулою – 8 рядків, з двохскладовою – 1 рядок.

Тк5 має чотирнадцять ритмічних форм: (-1-2-3-2-) – 2 рядки; (-2-1-2-3-) – 2 рядки; решта – по рядку: (-2-2-3-2-); (-3-2-2-1-); (-2-0-2-2-); (-1-0-2-0-); (-2-0-3-2-); (-1-2-0-2-); (-1-3-1-2-); (-1-1-3-2-); (-2-2-3-1-); (-2-3-3-1-); (-2-3-1-2-). Загалом Тк5 – 15 рядків (25,86% від тактовиків). Щодо анакруз, то переважає односкладова – 9 рядків, двохскладова – 4 рядки, чотирьохскладова і нульова – по 1 рядку. Подібний і розподіл клаузул. Домінує односкладова – 9 рядків, з нульовою клаузулою – 4 рядки, з двохскладовою – 2 рядки.

Тк6 репрезентовано вісьмома ритмічними формами: (-2-0-2-0-2-); (-2-1-3-3-1-); (-2-2-1-1-3-); (-1-1-0-1-3-); (-3-2-1-1-3-); (-1-0-2-0-2-); (-0-2-2-2-2-); (-0-2-1-2-1-). Щодо анакруз, то переважає односкладова – 6 рядків, двохскладова і нульова – по 1 рядку. Подібний і розподіл клаузул. Щодо клаузул, то з односкладовою і нульовою – по 3 рядки, з двохскладовою – 2 рядки. Тк7 репрезентовано двома ритмічними формами: (-2-1-0-2-1-1-); (-2-1-2-2-1-0-). Анакруза у рядках різна – нульова і односкладова, а клаузула – односкладова.

Акцентний вірш у структурі верлібру. Андрій Бондар застосовує 3 ритмічних форми триктного акцентного вірша (2-5-4-1; 2-0-4; 2-3-4-1) з двоскладовою анакрузою, та перевагою односкладової клаузули над нульовою. Загалом Акц3 становить 7,14% від усіх акцентних форм у верлібровій добірці Андрія Бондаря.

Акц4 має 13 ритмічних варіацій, з яких одинадцять використано по одному разу (-2-3-4-; -2-1-4-; -3-2-0-; -1-4-4-; -5-2-3-; -2-0-5-; -1-3-4-; -0-3-0-; -0-3-1-; -1-4-0-; -5-3-2-), а дві (-2-3-0-; -3-0-2-) – по двічі. Загалом Акц4 наявний у п'ятнадцяти рядках (35,71% від акцентних форм). Анакрузи у Акц4 розподілено так: десять – односкладових, нульових і трьохскладових – по дві; чотирихскладова – одна. Щодо клаузул: вісім односкладових, чотири – двоскладові, трьохскладова – одна, нульових – дві.

Акц5 має 16 ритмічних варіацій: (-2-4-2-1-; -1-2-1-5-; -0-5-4-1-; -1-2-5-3-; -2-0-3-2-; -1-3-2-4-; -1-1-1-4-; -0-3-4-1-; -0-2-2-3-; -0-2-3-1-; -0-3-1-1-; -0-3-1-2-; -5-2-1-3-; -3-4-3-4-; -0-2-3-5-; -2-0-1-3-). Загалом Акц5 наявний у шістнадцяти рядках (38,1% від акцентних форм). Анакрузи у Акц5 розподілено так: одинадцять – односкладових, нульових і двохскладових – по дві; трьохскладова – одна. Щодо клаузул, то маємо десять односкладових, три – двохскладові, трьохскладова – одна, нульових – дві.

Акц6 налічує 7 ритмічних варіацій: (-0-3-3-2-1-; -2-3-2-2-0-; -1-1-2-3-0-; -2-4-1-2-4-; -0-3-0-2-1-; -0-3-4-2-2-; -2-3-2-0-3-). Загалом Акц6 наявний у семи рядках (16,67% від акцентних форм). Анакрузи у Акц6 шість – односкладових, двохскладова – одна. Щодо клаузул, то маємо п'ять односкладових і дві – двохскладові. Акц7 репрезентовано однією ритмічною формою з нульовою анакрузою і такою ж клаузулою: -2-0-2-1-3-2-.

Класичні розміри у складі верлібрової добірки Андрія Бондаря «Псалом братерству» розподілилися так: хорей – 22 рядки (36,07%); ямб – 19 рядків (31,15%), дактиль – 1 рядок (1,64%); амфібрахий – 9 рядків (14,75%); анапест – 10 рядків (16,39%). Поміж хорейних рядків наявні X1 (2 рядки); X2 (3 рядки); X3 (4 рядки); X4 (домінуючий різновид хорей – 6 рядків); X5 (4 рядки); X6 (2 рядки); X7 (2 рядки). X4 репрезентовано такими ритмічними формами: IV (пірихій на 3-й стопі) – 2 рядки; II (пірихій на 1-й стопі); III (пірихій на 2-й стопі); VII (з пірихієм на 1-й і 3-й стопах); V (з пірихієм на 1-й і 2-й стопах) – по одному рядку. У X5 три рядки з альтернуючим ритмом, зі слабкими 1-ою та 4-ою стопою; один рядок з пірихіями на 1-й, 2-й і 4-й стопі.

Серед ямбічних рядків є такі різновиди: Я1 (1 рядок); Я2 (4 рядки); Я3 (3 рядки); Я5 (домінуючий різновид ямба – 7 рядків); Я6 (2 рядки); Я7 (1 рядок); Я8 (1 рядок). Ритмічні форми Я5 розподілено так: XI (з пірихієм на 2-й і 4-й стопах) – 4 рядки; V (з пірихієм на 4-й стопі); VIII (з пірихієм на 3-й і 4-й стопах); IX (з пірихієм на 1-й і 3-й стопах) – по одному рядку.

Трискладовики розподілилися так: Д3 – 1 рядок; Ам2 – 9 рядків; Ан1 – 3 рядки; Ан2 – 4 рядки; Ан3 – 2 рядки; Ан4 – 1 рядок.

Перспектива досліджень полягає у зіставленні метричного складу верлібрів А. Бондаря з верлібрами, написаними іншими авторами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бунчук Б. Віршування Івана Франка : монографія / Борис Бунчук ; МОН України ; Чернівецький держ. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : Рута, 2000. – 308 с. – С. 5.

2. Гаспаров М. Л. Русский стих начала XX века в комментариях. / М. Л. Гаспаров. – М., 2001. – 288 с. – С. 15.
3. Энциклопедический словарь культуры XX века : Ключевые понятия и тексты / В. П. Руднев. – М. : Аграф, 2003. – 608 с. – С. 322-324.
4. Костенко Н. В. Українське віршування XX століття: Навч. посіб. / Н. В. Костенко ; МОН України ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2-ге вид., випр. та доп. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2006. – 287 с. – С. 124-125.
5. Кицан Олена. Взаємодія класичного й неklasичного вірша у творчості Василя Голобородька [Текст] : монографія / Олена Кицан ; МОН України ; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : Вежа-Друк, 2013. – 212 с.
6. Метаморфози. 10 українських поетів останніх 10 років / Упор. С. Жадан ; післям. В. Неборака – Харків: «Клуб сімейного дозвілля», 2011 – 272 с.
7. Климентова О. Категорія модальності оцінки як параметр аналізу поетичного тексту (на матеріалі Псалмів царя Давида та Шевченкових переспівів старозаповітних творів) – Електронний ресурс: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/.../cgiirbis_64.exe? [Дата скачування: 03.04.14].
8. Український дольник : Колективна монографія / за ред. Н. В. Костенко ; упор. О. М. Собачко. – К: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. – 432 с. – С. 49, 87.

---

¹ Брати Коени – американські кінорежисери, сценаристи та продюсери.
 Брати Маркс – американські коміки, п'ять братів, що виступали у театрі, кіно й на телебаченні. Протягом періоду з 1929 по 1949 вони зробили загалом 13 фільмів.
 Брати Летови – Ігор та Сергій – музиканти.
 Брати Старостіни – футболісти московського «Спартака»: Микола (1902 -1996); Олександр Старостін (1903 – 1981); Андрій Старостін (1906 – 1987); Петро Старостін (1909 – 1993).
 Брати Баджо, Брати Інзагі – італійські футболісти.
 Брати Чорноволи – Тарас і Андрій – політики різних ідеологічних позицій.
 Брати Суркіси – Ігор і Григорій.
 Руслан і Таймураз Савлохов – брати заслуженого тренера України Бориса Савлохова, затримані за хуліганство.
 Віктор і Сергій Медведчуки – політики.
 21 травня 1998 р. – у Махачкалі салафіти – прихильники братів Хачиласвих захопили будинок уряду й Держради республіки.
 Брати Прохаськи – Тарас і Юрій (перекладач).
 Брати Покальчуки – Юрій та Олег – письменники.
 Скуратівський Василь Тимофійович – український народознавець, письменник, видавець.
 Скуратівський Вадим Леонтійович – український мистецтвознавець, історик, літературознавець, публіцист.
 «Брати Гадюкіни» – український рок-гурт.
 Брати Ворнери – Гаррі Джек, Сем и Альберт.
 Брати Вайнери – Аркадій і Георгій автори книг и кіносценаріїв.
 Брати Гонкури – французькі письменники XIX ст.
 Брати Еліоти – Джордж Еліот (англійська письменниця); Томас Еліот – американський поет.
 Майкрофт Холмс – рідний брат Шерлока Холмса.
 Томас Манн «Йосиф і його брати».

«Серапіонові брати» – Об'єднання письменників, що виникло в Ленінграді 1 лютого 1921. Назва запозичена з циклу новел Е. Т. А. Гофмана «Серапіонові брати». Члени: Л. Лунц, І. Груздев, М. Зошенко, В. Каверін, М. Нікітін, М. Слонімський, В. Шкловський, Вл. Певзнер, Є. Полонська, К. Федін, М. Тихонов, Вс. Іванов.

«Геденонові брати» – це протестантська організація (не окрема конфесія), створена у м. Боскобел, штат Вісконсін, США, в 1899 р., з метою поширення знання Біблії.

- ² Записуючи ритмічні схеми дольника, тактовика і акцентного вірша, опускаємо анакрузи (кількість складів до першого наголосу – ікту) та клаузули (кількість складів після останнього ікту). У такий спосіб узагальнюємо схеми. При підготовці матеріалів параметр анакруз і клаузул враховано, у тексті статті відображено співвідношення різних клаузул і анакруз в усіх рядках, написаних некласичними розмірами, що дає змогу, наприклад, конкретизувати відмінності між рядками, витриманими в одній ритмічній формі.

Дата надходження в редакцію: 23.04.14.

Гаврилюк Н., канд. філол. наук, н. с.

Інститут лит-ри ім. Т. Г. Шевченка НАНУ, Київ

МЕТРИЧЕСКИЙ СОСТАВ ВЕРЛИБРА: АНДРЕЙ БОНДАРЬ

Статья посвящена изучению структуры верлибра. Ее неоднородность, переменный нерегулярный ритм делает актуальным исследование этого вида неклассического стиха. Учитывая, что верлибр сейчас достаточно популярен как в Украине, так и в мире, анализ его метрических характеристик выглядит уместным. Поскольку соотношение неклассических (дольника, тактовика, акцентного стиха) и классических (хорея, ямба, дактиля, амфибрахия, анапеста) размеров и их ритмических форм, а также различных типов анакруз и клаузул у каждого автора индивидуально, следует использовать формат персональных студий верлибра.

Ключевые слова: верлибр, неклассический стих, дольник, тактовик, акцентный стих, классические размеры, анакруза, клаузула, ритмические формы.

Gavrilyuk N., candidate of Philology

Institute of Literature, NASU, Kiev

METRIC COMPOSITION OF FREE VERSE: ANDRIY BONDAR

Article covers the structure of vers libre. Its heterogeneity, variable irregular rhythm makes it relevant to study this kind of non-classical verse. Given that free verse is now quite popular in Ukraine and worldwide analysis of its metric structure looks appropriate. Since the ratio of non-classical (accentual verse) and classic (chorea, iambic, dactyl, amphibrach and anapest) sizes and rhythmic forms, as well as different types of clauses and anacrusis and every website is different, you should use the personal studios of vers libre.

Keywords: free verse (vers libre), non-classical verse, accentual verse, classic dimensions, anacrusis, clause, rhythmic forms.